

**AZ OROSZORSZÁGGAL ÉS KÍNÁVAL SZEMBEN FENNÁLLÓ GLOBÁLIS
POLITIKAI KONFLIKTUSOK GAZDASÁGI VONATKOZÁSAI****ECONOMIC IMPLICATIONS OF GLOBAL POLITICAL CONFLICTS
WITH RUSSIA AND CHINA***Csunyó Noémi***ÖSSZEFOGLALÁS**

Kutatásomban az Oroszországgal és Kínával szemben fennálló globális politikai konfliktusok gazdasági hatásait vizsgáltam. Az elemzés a napjainkban is tapasztalható és aktuális trendként megjelenő konfliktusokra koncentrált a két említett nagyhatalom, valamint a nemzetközi (pl. NATO) és regionális (pl. EU) szervezetek között, amiben meghatározó szerepet tölt be az Amerikai Egyesült Államok geopolitikai és világgazdasági súlya. A kutatás során megállapításra került, hogy az ázsiai kapcsolatokat egyre növekvő számú stratégiai partnerségek jellemzik, melyek gyakran a nyugati hatalmak politikai erejének ellensúlyozására irányulnak, befolyásolva a fennálló gazdasági relációkat és függőségi viszonyokat. Mindazonáltal a világgazdaságban már kiépített gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok és globális célpiacok – rövidtávon – nem teszik lehetővé a magas piaci részesedéssel rendelkező és potenciált jelentő gazdaságoktól történő elfordulást, ennek tükrében – habár fennállnak törekvések – a gazdasági függőség jelenleg még erőteljesebbnek tekinthető, mint a politikai direktívák. Ezen felül a technológiai fejlettségből eredő fokozódó kibertéri kockázatok vizsgálata is szerepet kapott a kutatásban, mely vonatkozásban szintén növekvő offenzív aktivitás volt megfigyelhető az elmúlt időszakban a vizsgált szereplők részéről. Az ellenséges kibertevékenységek számottevő és egyre jelentősebb károkat eredményeznek a gazdaságokra nézve, további politikai ellentétet indukálva az érintett nemzetek között.

Kulcsszavak: Oroszország, Kína, gazdaság, geopolitika

ABSTRACT

My research focused on the economic impact of global political conflicts with Russia and China. The analyses highlighted the conflicts between the two superpowers and the international (e.g. NATO, United Nations) and regional organisations (e.g. EU), in which the geopolitical and global economic weight of the United States of America plays a dominant role. The research found that Asian relations are mostly based on strategic partnerships, often aimed at countering the political power of Western powers and influencing the existing economic relations and dependencies. Nevertheless, in the short term, the economic and trade links already established in the world economy and the global target markets do not allow for turning away from economies with high market shares and potential. In this context – although there are efforts – economic dependence can currently be considered even stronger than political directives. In addition, the research highlighted the increasing risks in cyberspace resulting from technological developments. The recently observed growing number of offensive cyber operations are often attributed to Russian as well as Chinese actors. These incidents are causing significant and increasing damage to economies, further creating political conflict between the nations concerned.

Keywords: Russia, China, economy, geopolitics

BEVEZETÉS

A jelenlegi geopolitikai és biztonságpolitikai tendenciák, valamint a nemzetközi szervezetek és egyes nagyhatalmak között fennálló növekvő konfliktusok mind jelentős befolyást gyakorol-

nak a világgazdasági tendenciákra, tekintve a komplex és kiterjedt nemzetközi politikai, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokat, illetve a nemzetközi szervezetek által kitűzött közös célokat, melyekhez az eltérő politikai nézetet képviselő nemzetek ellenére is közös érdek fűződik minden állam és szervezet részéről. A kutatási téma aktualitását tekintve a jelenleg fennálló konfliktusok (például az orosz-ukrán konfliktus) tükrében indokoltá teszik az érdekelletéből származó gazdasági szférára kiterjesztett szankciók és hatások vizsgálatát. A gazdasági függőség erőteljes szerepet képvisel a politikai kapcsolatok fenntartásában, mely köszönhető a nagyszámú, több országra, regionális és nemzetközi szervezetre kiterjedő kereskedelmi egyezményeknek.

A kutatásom alapvetően a nagyhatalmi, geopolitikát és biztonságpolitikát érintő konfliktusokra koncentrálni, az olyan szereplők gazdasági-politikai tevékenységének vizsgálatára, melyek meghatározó súllyal és befolyással bírnak a világgazdaság egészére nézve. Ennek fényében említendő a Nyugat (Észak-Amerika és Európa) és a keleti pólus (elsősorban Oroszország, Kína) egyre növekvő szembenállása és megfigyelhető érdekelleté, melyet indokol a szereplők részéről érzékelhető regionális hatalmi különbségek megszüntetésére irányuló törekvések. A regionális és nemzetközi társulás szintjén kiemelendő az Európai Unió, a NATO, az ENSZ, a G20 és G7 fórum, ázsiai viszonylatban az ASEAN, a BRICS, illetve a Sanghaji Együttműködési Szervezet.

A kutatásom alapvetően egy megfogalmazott kutatási kérdésre épült: Az Oroszországgal, illetve Kínával szemben fennálló nagyhatalmi politikai konfliktusok hogyan jelennek meg a gazdasági relációkban?

A kutatási kérdést kibontva felmerültek egyéb megválaszolendő kérdések is a téma vonatkozásában:

1. A politikai konfliktusok képesek-e túlkompenzálni a gazdasági effektusokat, vagy erősebbnek bizonyul a már fennálló gazdasági függőség a kulcsfontosságú világgazdasági szereplők között?
2. Milyen irányba tendálnak a gazdasági és politikai együttműködések?
3. Hogyan jelenik meg a növekvő technológiai fejlettségből következő fenyegetettség a gazdaság és biztonságpolitika aspektusában?

A megfogalmazott kutatási kérdések megfelelő és átfogó megválaszolása érdekében kutatásom célját képezte annak feltárása, hogy a nemzetközi szervezetek – elsősorban az EU és a NATO –, azon belül a tagállamok és szövetséges államok Oroszországgal és Kínával szemben fennálló politikai konfliktusai hogyan jelennek meg a gazdasági viszonyokban, partnerségi megállapodásokban és az ellátási folyamatokban. Az állami berendezkedésből adódó problémák, illetve a hosszú ideje fennálló politikai konfliktusok mellett elengedhetetlen az innovatív, technológia terén végbemenő újítások, valamint a kibertérben megjelenő növekvő fenyegetések vizsgálata is, mely vonatkozásában szintén jelentős – offenzív – aktivitás volt megfigyelhető a két vitatott ország részéről az elmúlt időszakban.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A kutatás módszertanát tekintve a dolgozat nemzetközi érintettségéből adódóan alapvetően egy tényfeltáró kutatás, melynek célját képezte, hogy dokumentum- és tartomelemzés, valamint statisztikai források és adatbázisok vizsgálata segítségével, a feldolgozott szakirodalmak egyéni értékelésével kiegészítve, egy átfogó képet mutasson a két vizsgált ország politikai konfliktusainak és tevékenységeinek gazdasági aspektusairól, politikai és gazdasági erőviszonyok változásáról, illetve a jövőbeli gazdasági tengelyek kialakulásának lehetőségeiről.

A kutatási kérdések megválaszolása szekunder adatelemzés eredményeként végbement szakirodalomelemzés alapján történt, mely kritikai értékelésének útján kerül sor az általános következtetések levonására. A szakirodalmi tartalom-, illetve statisztikai adatelemzés kiegészül

saját értékelésekkel, valamint megjegyzésekkel. Ezen felül pedig cáfolat is megfogalmazásra kerül a korábbi szakirodalmakban prognosztizált ellentmondásos állítások vonatkozásában.

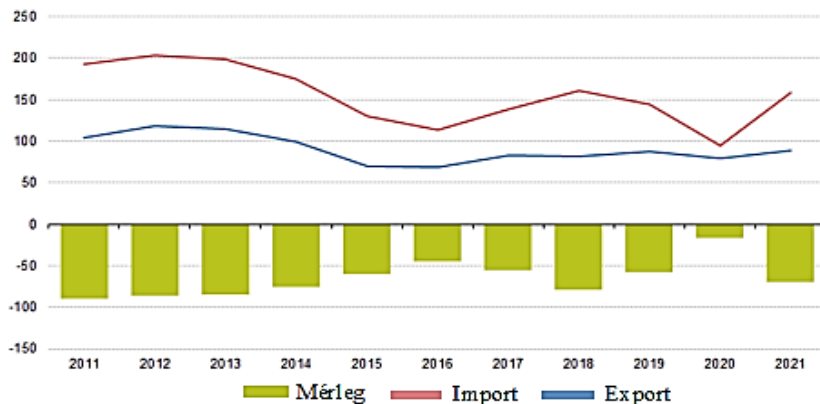
A kutatást mind kvalitatív, mind kvantitatív adatgyűjtés jellemezte. A kvantitatív adatelemzés a hiteles, precíz, általános következtetések levonására alkalmas statisztikai adatok megszerzésén alapult, míg a kvalitatív adatelemzések elősegítették a kutatási téma mélyebb megértését, hozzájárultak a tartalom és kontextus meghatározásához, valamint a kutatási kérdéskör megfogalmazásához.

EREDMÉNYEK

A 2000-es években mindkét vizsgált nemzet részéről kölcsönös együttműködés volt megfigyelhető, melyet magyaráznak például az EU-val kötött kereskedelmi megállapodások, vagy a beáramló FDI aránya (CADIÉR, 2014; SOUZA, 2008).

Ennek ellenére több nemzet is kételyeket fogalmazott meg a vizsgálat tárgyát képező országokkal szemben, mely vonatkozásban többek között megjelent a korrupció, a transzparencia hiánya, a tisztességtelen versenypolitikai gyakorlatok, valamint a megvesztegetés, mint az eltérő állami berendezkedésből adódó potenciálisan felmerülő kockázat (WEINER, 2017).

Az Oroszországgal történő gazdasági és politikai kapcsolatokra jelentős hatást gyakorolt a 2014-es orosz-ukrán konfliktus, mely számottevő mértékben csökkentette a nyugati törekvések és bilaterális megállapodások számát, növelve ezzel a kelet és nyugat közötti szakadékot. A konfliktusra válaszul bevezetett szankciók mindkét fél részéről tarthatatlanná váltak, ugyanis – leginkább EU-val történő relációk terén – a gazdasági egymásrataltság felülírta a politikai érdekeket. Az európai piacok kiszolgáltatásához szükséges energia és a mezőgazdasági termékek iránti kereslet miatt továbbra is fennállt a gazdasági függőség, ugyanakkor jelentős csökkenés mutatkozott az Oroszországba irányuló FDI, illetve a kereskedelmi volumen terén, melyet az alábbi ábra (1. ábra) is szemléltet (DEÁK et al., 2017).

1. ábra: Az EU-Oroszország közötti árukereskedelmi volumen alakulása a 2010 és 2021 közötti időszakban (milliárd EUR)

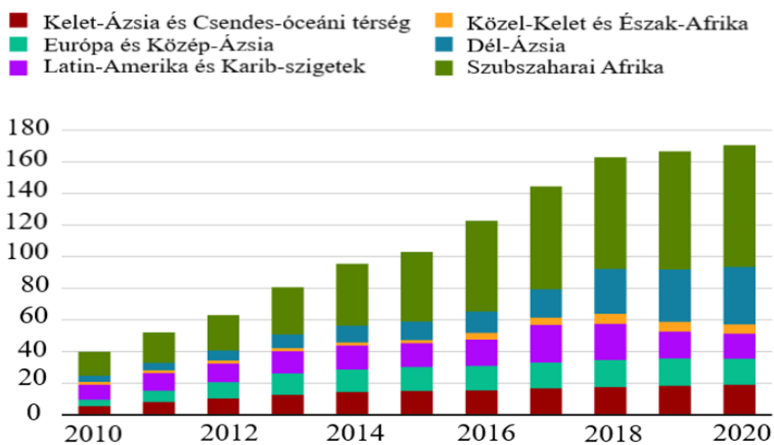
Forrás: EUROSTAT (2022)

A jelenlegi orosz-ukrán konfliktus gazdasági vonzatai szintén az energiaipart érintik relevánsabb mértékben. Az energia terén fennálló függetlenedési törekvések az orosz és a nyugati szereplőket egyaránt érintik. Az Európai Unió RepowerEU kezdeményezésének célja az orosz energiától való függetlenség elérése 2030-ig (EUROPEAN COMMISSION, 2022). Az Egyesült Államok mintájára kivetett azonnali embargó számottevő költségeket eredményezne az EU számára, a függetlenedési folyamatok pedig óriási erőfeszítéseket

igényelnek, tekintve az alternatív energiaforrások biztosításában rejlő jelenlegi potenciált. Az energetikai ágazaton belül megvalósítandó infrastrukturális befektetések idő-, és tőkeigényes folyamatok. Az EU részéről bevezetett politika által vezérelt intézkedések, valamint egy esetleges embargó jelentős negatív gazdasági hatásokkal járna, mely során minden szereplő rosszul járna. Ennek következtében kijelenthető, hogy rövidtávon nem lehetséges az orosz energiától történő teljes függetlenedés (BIANCO et al., 2022; CHESTNEY, 2022; DEZEM, 2022; TRAN, 2022).

Oroszország helyzetét tekintve felmerülhet a kérdés, hogy képezheti-e Ázsia az új és kizárólagos célpiacot az energiaellátás terén. A fennálló erőforrás korlátok, logisztikai nehézségek, valamint a Gazprom egyéb piacok kiaknázásában rejlő alacsony potenciálja miatt az energiaexport gyors, keleti irányú eltolódásának rövid távú lehetőségei korlátozottak. A Szibéria Ereje 2 Kínába irányuló gázexport növelése hosszú távú befektetés, ami jelentős idő- és tőkefordítást igényel. Ennek fényében elmondható, hogy a jelen állapotban Oroszország nem képes az Európába irányuló energia keleti szállításokkal történő helyettesítésére (GUSTAFSON, 2022; IDEN, 2022).

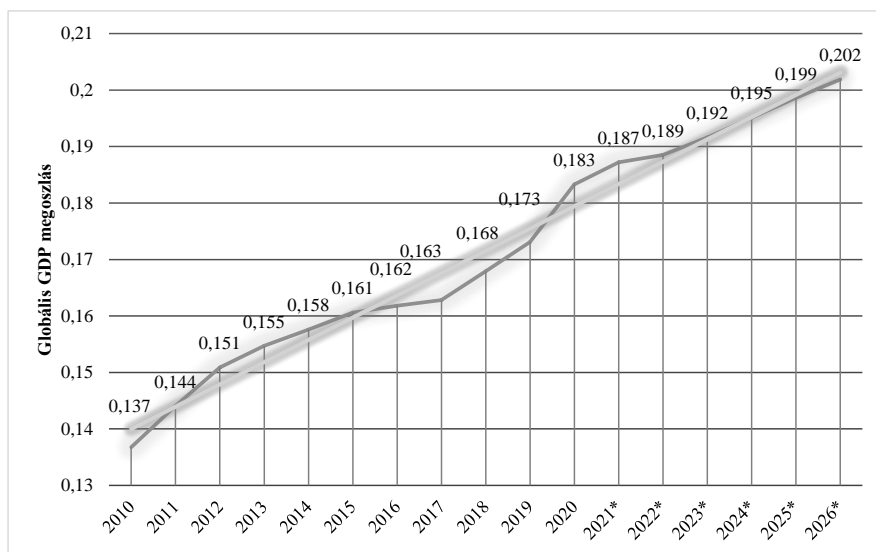
A Kínával szemben felmerülő kételyek leginkább a gazdasági terjeszkedéséből adódnak. A Kína által nyújtott hitelek kockázatot jelentenek, ugyanis hozzájárul a gazdasági függőség kialakulásához az olyan kisebb államok esetében, melyek gazdasági helyzetük miatt kiszolgáltatottabbak (például Srí Lanka, afrikai területek), ezáltal növelve Kína politikai befolyását az érintett területeken (CHEATHAM et al., 2019; GELPERN et al., 2021; PLADSON, 2021; SHEHADI, 2021). A kínai hitelek regionális megoszlását a 2. ábra szemlélteti.

2. ábra: A kínai hitelek növekvő száma az egyes régiókban

Forrás: WANG (2022)

Kína jelentős tőkeexporttal, valamint kiterjedt külkapcsolatokkal rendelkezik, mind regionális, mind pedig nemzetközi viszonylatban, melyet a nemzetközi szervezeteken belül képviselt pozíciója is tükröz. A kínai kormány célja elsődlegesen a már kialakított hatalmi struktúra fenntartására, valamint a globális versenypozíció megtartására terjed ki, amit tükröz a kínai gazdasági teljesítményre vonatkozó előjelzés is (3. ábra).

3. ábra: **Kína részesedése a globális GDP-ből (PPP) (2010-2020, előrejelzés 2026-ig)**

Forrás: TEXTOR (2021) adatok alapján saját szerkesztés

A kitűzött célokhoz hozzájárul a kínai gazdaságpolitika, valamint a több szektort is érintő modernizációs törekvések. A kínai magatartással szemben azonban szintén felmerültek a korrupcióval és tisztességtelen versenypolitikai gyakorlatokkal kapcsolatos aggályok (BENCZES et al., 2019; BOROS et al., 2017; INOTAI – JUHÁSZ, 2016; HERNÁDI et al., 2017).

A két vizsgált ország politikáján túl az ázsiai relációk is egyre inkább hangsúlyos szerepet töltenek be a világpolitika és a gazdasági együttműködések terén, tekintve például a Sanghaji Együttműködési Szervezet (SCO), a BRICS, ASEAN, illetve APT szervezeteket. A csoportosulások elsődlegesen kölcsönösen előnyös gazdasági együttműködésekben alapulnak, azonban védelempolitikai szempontok is megjelennek, például az „ázsiai NATO”-ként emlegetett SCO tekintetében (ARTNER, 2016; THE ECONOMIST, 2022). A kínai-orosz kapcsolatok mindkét fél számára előnyösnek értékelhető, tekintve a rendelkezésre álló tőkét és a magas technológiai fejlettséget Kínában, míg az Oroszországgal történő megállapodások gazdasági kontextusból elemezve a nyersanyagforrások miatt is kedvezőek (a Nyugattól történő függetlenedési törekvések fényében is). A két ország relációja biztonságpolitikai aspektusból nézve növekvő fenyegetést jelent, tekintve, hogy mind a két szereplő meghatározó világpolitikai súllyal, illetve fejlett haderővel rendelkezik (INOTAI – JUHÁSZ, 2016). Ennek megfelelően közös érdeket képez a politikai, gazdasági és katonai kapcsolatok fenntartása mindkét részről, mely a keleti tengely erősödését eredményezi. Alapvetően megállapítható, hogy a kínai érdekek elsősorban gazdasági vonzattal rendelkeznek, a cél a dominancia fenntartására, illetve a világgazdasági szerep növelésére terjed ki, míg Oroszország részéről elsősorban biztonságpolitikai törekvések figyelhetők meg, a politikai szerep erősítése érdekében (ARTNER, 2016). A jelenleg zajló trendek fényében kijelenthető, hogy a nyugati hatalmak (EU, USA) – habár fenntartásokkal, de – még mindig jelentősebb mértékben támaszkodnak Pekingre, mint Moszkvára (INOTAI – JUHÁSZ, 2016).

A kutatás részét képezte a technológia terén végbemenő versengés, valamint az egyre nagyobb kockázatot jelentő offenzív kibertéri események elemzése is. A technológiai tényerés vonatkozásában egyre erőteljesebb verseny alakult ki az Egyesült Államok és Kína között,

amely megjelenik az IoT² eszközök, 5G, kvantumszámítás, mesterséges intelligencia, illetve a K+F+I terén egyaránt (CHHABRA et al., 2020; SIGNORELLI, 2022; UNCTAD, 2021). A kibertérben zajló események egyre növekvő kockázatot jelentenek, tekintve az offenzív kibertéri események gyarapodó számát, mely számottevő hányada megy végbe a kutatás tárgyát képező két szereplő részéről. Az offenzív kibertevékenységek jelentős gazdasági és politikai hatással járnak, melyek célja számos esetben a nyugati rendszerek és a kritikus infrastruktúra megbénítása. Az orosz kibertéri szereplőkre jellemző a manipulatív, megtévesztési célú kiberműveletek végrehajtása, míg a kínai szereplők részéről gyakran tapasztalható kiberkémkedési és technológialopásra kiterjedő tevékenység (BOUWMEESTER, 2020; MITRE ATT&CK, 2022a; MITRE ATTA&CK, 2022b; OFFICE OF THE SECRETARY OF DEFENSE, 2021; SCHACHINGER, 2021; TRELIX, 2022).

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Oroszországot mára már diverzifikált külkereskedelem jellemzi, Moszkva pedig egyre inkább Kelet-Ázsia felé fordul a gazdasági és politikai célú haszon- és dominanciaszerzés érdekében. Orosz viszonylatban, a politikai érdekből fakadó aggályok elsősorban nem a gazdasági mutatók romlásából és bizonyos jóléti kudarcokból származnak, sokkal szignifikánsabb fenyegetésként kezelik a szuverenitás elvesztéséből, illetve a belső hatalmi viszonyok hanyatlásából adódó kételyeket (DEÁK – KALOTAY, 2019). A verseny fokozódik a globális hatalmi részesedésért, amelyben Oroszország erőforrásait, illetve katonai erejét tekintve, nagy valószínűséggel központi szereplőként marad jelen a jövőben is. A nagyhatalmak befolyása a regionális szervezetekre is jelentős, mely vonatkozásában számottevő politikai kérdésekben is relevánsnak bizonyul az általuk megfogalmazott álláspont.

Az erősödő ázsiai relációk esetében szintén fennáll az érdekellentét, a politikai-, gazdasági-, illetve társadalmi kockázatok valószínűsége, ugyanakkor az események orosz aspektusból történő vizsgálata során megállapítható annak ténye, hogy az orosz érdekek elsősorban a világpolitikai szerep és befolyás megszerzésére törekednek, mintsem a világgazdasági folyamatokban elfoglalt pozíció számottevő erősítésére. Oroszország geográfiai elhelyezkedése kedvez mind az európai, mind pedig az ázsiai piacok kiszolgálásához, az olaj- és földgázkészletek pedig nagymértékben hozzájárulnak az oroszoktól való gazdasági függés kialakulásához.

Oroszország jövőbeli pozíciója formálását szignifikánsan befolyásolja a magas szintű bizonytalanság és korrupció jelenléte az országban (DEÁK et al., 2017). A relációk rendezésére vonatkozó törekvések minimalizáltak és csak látszólagosnak tűnnek, a jelenleg fennálló politikai feszültségeket tekintve a folyamatok nem a regenerálódás irányába tendálnak. A politikai jellegű perspektívák és ambíciók pedig előtérbe kerülnek a jóléti szempontokkal szemben.

A kínai tendencia-elemzések konzekvenciájaként megállapítható, hogy az ország gazdasági, politikai és katonai hatalma egyaránt növekvő trendet mutat, amely fokozódó aggályt kelt a nyugati nagyhatalmakban, tekintve az erejük ellensúlyozásának képességét. Gazdasági viszonylatban elképzelhető annak ténye, hogy Kína nominális GDP-je belátható időn belül megelőzi az Egyesült Államok által produkált eredményt, ami számottevő világgazdasági és világpolitikai hatást eredményezhet (BENCZES et al., 2019). Az erőviszonyok változása maga után vonja az egyenlőtlen disztribúció, a kereskedelmi konfliktusok, valamint az esetleges kereskedelmi háború kialakulásának valószínűségét. A jelenlegi folyamatok eredményeként a globalizált világ az aszimmetrikus interdependencia kialakulását eredményezte (KISS, 2019).

A Kelet és Nyugat között fennálló verseny perzisztensnek tekinthető, amely a technológiai fejlesztésekben szintén megjelenik, ahol egyaránt jelentős konfliktusok éleződtek ki a vizsgált

---

² Dolgok internete (Internet of Things)

szereplők között. A technológia elsajátítására vonatkozó törekvések gazdasági és politikai vonzattal járnak, mely gyakran jelenik meg a mindkét állam részéről tapasztalt kibertéri fenyegetettség növekedésében (OFFICE OF THE SECRETARY OF DEFENSE, 2021).

Az orosz érdekvizonyok bizonyos mértékig átfedésben állnak a nemzetközi szervezetek által meghatározott globális célkitűzésekkel, ugyanakkor a jelenleg megfigyelhető tendenciák éppen ellentétes következtetések leszűrésére alkalmasak, miszerint a 2000-es évek elejétől fennálló (és javuló) közös együttműködések és megfogalmazott célkitűzések ellentmondásosak, és távolodnak egymástól az egyes államok és regionális szövetségek érdekeit tükröző prioritások. Ennélfogva indokolttá vált a hasonló állami berendezkedéssel, illetve politikai és gazdasági célokkal rendelkező államok kölcsönös nexusának erősítése.

Kína elismeri a területi integritás fontosságát, melyet többek között annak ténye is magyaráz, hogy a jelenleg zajló orosz-ukrán háborút is fenntartásokkal kezeli, nem foglal állást nyíltan, valamint a konfliktus rendezésére vonatkozóan felajánlotta a mediáció lehetőségét (TORIGIAN, 2022). Ennek ellenére azonban a jelenlegi fegyveres konfliktusból adódóan több forrásban is felmerült (WONG, 2022; WALLA, 2022) a Tajvannal fennálló ellentét élesebb kibontakozásának eshetősége kínai részről, mely alapjaiban véve is megcáfolná a fenti szakirodalomból vett állításokat a konfliktusok békés rendezésére, illetve az autonóm országok egyenlőségének elismerésére vonatkozóan.

A Kína által tapasztalt ázsiai, afrikai és latin-amerikai területekre történő terjeszkedés, globális piacszerzés, az ellenséges kibertevékenységek növekvő száma, illetve az orosz-ukrán konfliktus elítélésére vonatkozó tartózkodás mind hozzájárul a kínai féllel kapcsolatos aggályok kialakulásához az Európai Unió részéről, melyet tovább fokoz az ország részéről egyre inkább tapasztalható „elhidegülés”.

Az elemzett trendek tekintetében megállapítható, hogy a politikai érdekellentétek és a biztonságpolitikai aspektusok számos esetben felülírják a gazdasági kapcsolatokból származó előnyöket, a nemzetközi szervezetek és globális fórumok növekvő száma pedig a gazdasági és politikai erő ellensúlyozására ösztönzi a keleti hatalmakat. A világgazdasági célokkal összhangban számos megállapodás és együttműködés áll fenn, azonban egyre nagyobb arányban figyelhetők meg a gazdasági és politikai dominancia megszerzésére irányuló törekvések. A kutatásban hangsúlyos szereplőként megjelölt Kína relációjában elsősorban gazdasági motivációk figyelhetők meg, valamint az Egyesült Államoktól való függőség csökkentésére irányuló direktívák, míg Oroszországot tekintve, tevékenységei során kimagasló mértékben jelennek meg politikai célok, és az abból adódó nagyhatalmi törekvések.

A dolgozat egy további érdekes következtetéseként szolgál az egyre komplexebb és a résztvevő felek számára egyre terheesebb nemzetközi és regionális gazdasági kapcsolatok, kiemelten a demokratikus intézményi keretek közé szorítás (DEÁK et al., 2017), mely bizonyos szinten erőltetett teszi a társulás során fennálló kapcsolatokat, ezáltal felerősítve a politikai érdekből létrejött, globális befolyás növelésére irányuló kooperációkat, melyek részeként jelenik meg a gazdaság vonatkozásában keletkező kiszolgáltatottság és kölcsönös függőség.

Érdemesnek bizonyulhat a kínai stratégia taglalása során megfogalmazott „*prepare for the worst and expect the best* (KISS, 2019, p.92)” pesszimistának betudható kijelentés mélyebb értelmezése, mely eltérő kontextusban differenciált álláspontot és véleményütközéseket generálhat a téma kapcsán.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- (1) ARTNER A. (2016): Tőke, munka és válság a globalizáció korában. Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 05 9797 5. (2) BENCZES I.–MURAKÖZY L.–SZUNOMÁR Á. (2019): Gazdasági csodák/gazdasági csapdák – Kínai növekedési kilátások a japán és dél-koreai példa tükrében. pp. 20-42. In: Trendek és töréspontok. (Szerk. Török Á.–Szanyi M.). Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 454 354 1. (3) BIANCO, C.–HACKENBROICH, J.–MEDUNIC, F.–ZERKA, P. (2022): Europe's Russian

energy dilemma. <https://ecfr.eu/article/europes-russian-energy-dilemma/> (letöltve: 2022.04.17.) (4) BOROS L.–MÉSZÁROS R.–NAGY E.–NAGY G.–PÁL V. (2017): A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 05 9877 4. (5) BOUWMEESTER, H. (2020): 'Krym Nash': An Analysis of Modern Russian Deception Warfare. 567 p. <https://faculteitmiltairewetenschappen.nl/attachment/entity/e2989b8c-1f1d-4d25-9ba2-68955a11e00d> (letöltve: 2022.03.16.) (6) CADIER, D. (2014): Eastern partnership vs Eurasian Union? The EU–Russia competition in the shared neighbourhood and the Ukraine crisis. *Global Policy* 5 (7). DOI 1111/1758–5899, 1252. (7) CHEATHAM, A.–CHIANG, C.–DEVERMONT, J. (2019): Assessing the Risks of the Chinese Investments in Sub-Saharan African Ports. June 2019. https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/190604_AfricaPorts.pdf (letöltve: 2022.03.16.) (8) CHESTNEY, N. (2022): Putin wants 'unfriendly' countries to pay for Russian gas in roubles. <https://www.reuters.com/business/energy/putin-says-russia-will-start-selling-gas-unfriendly-countries-roubles-2022-03-23/> (letöltve: 2022. 04. 17.) (9) CHHABRA, T.–DOSHI, R.–HASS, R.–KIMBALL, E. (2020): Global China; Assessing China's growing role in the world. April 2020. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/04/FP_20200428_technology_chapeau_v2.pdf (letöltve: 2022.03.16.) (10) DEÁK A.–GYENE P.–KISS A.–SIMAI M.–SZIGETVÁRI T.–SZUNOMÁR Á.–WEINER CS. (2017): A kéréstlen integráció; A putyini Oroszország világgazdasági beilleszkedése 2000-2013. Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 454 067 0 (11) DEÁK A.–KALOTAY K. (2019): Van-e orosz modell? Gazdasági útkeresés és modernizáció Oroszországban. pp. 43-60. In: Trendek és töréspontok (Szerk. Török Á.–Szanyi M.). Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 454 354 1. (12) DEZEM, V. (2022): European Gas Slides With Easing Fears Over Russian Supply Cuts. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-01/european-gas-rises-as-traders-assess-putin-s-rouble-payment-plan> (letöltve: 2022. 04. 17.) (13) EUROPEAN COMMISSION (2022): REPowerEU: Joint European action for more affordable, secure and sustainable energy. Press release, Strasbourg. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_22_1511/IP_22_1511_EN.pdf (letöltve: 2022. 04. 17.) (14) EUROSTAT (2022a): Russia-EU – international trade in goods statistics. ISSN 2443-8219 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Russia-EU_%E2%80%9393_international_trade_in_goods_statistics (letöltve: 2022. 04. 18.) (15) GELPERN, A.–HORN, S.–MORRIS, S.–PARKS, B.–TREBESCH, C. (2021): How China Lends; A Rare Look into 100 Debt Contracts with Foreign Governments. March 2021. https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/-ifw/Journal_Article/2021/How_China_Lends.pdf (letöltve: 2022.03.16.) (16) GUSTAFSON, T. (2022): Go east? Why China's not going to save Russia's energy exports anytime soon. <https://fortune.com/2022/04/06/china-buys-russia-energy-exports-oil-gas-coal-ukraine-sanctions-thane-gustafson/> (letöltve: 2022.04.17.) (17) HERNÁDI A.–INOTAI A.–JUHÁSZ O.–TÁLAS B. (2017): A változó Kína. Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 454 021 2. (18) IDEN, M. (2022): Power of Siberia 2 Pipeline Puts Ever More Pressure on Europe. <https://www.pipeline-journal.net/news/power-siberia-2-pipeline-puts-ever-more-pressure-europe> (letöltve: 2022.04.17.) (19) INOTAI A.–JUHÁSZ O. (2016): Kína és a válság. Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 05 9770 8. (20) KISS J. (2019): Átalakulóban a világkereskedelem? pp. 67-85. In: Trendek és töréspontok. (Szerk. Török Á.–Szanyi M.). Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 454 354 1. (21) MITRE ATT&CK (2022a): APT41. <https://attack.mitre.org/groups/G0096/> (letöltve: 2022. 03. 16.) (22) MITRE ATT&CK (2022b): APT29. <https://attack.mitre.org/groups/G0016/> (letöltve: 2022. 03. 16.) (23) OFFICE OF THE SECRETARY OF DEFENSE (2021): Military and Security Developments Involving the People's Republic of China. Annual Report to Congress. <https://media.defense.gov/2021/Nov/03/2002885874/-1-/1/0/2021-CMPR-FINAL.PDF> (letöltve: 2022.03.16.) (24) PLADSON, K. (2021): China's secret loans to developing nations pose problems, study finds. <https://www.dw.com/en/chinas-secret-loans-to-developing-nations-pose-problems-study-finds/a-57066390> (letöltve: 2022.03.16.) (25) SCHACHINGER, S. (2021): Colonial Pipeline cyberattack reveals economic impact of ransomware. <https://blog.barracuda.com/2021/05/12/colonial-pipeline-cyberattack-reveals-economic-impact-of-ransomware/> (letöltve: 2022. 03. 16.) (26) SHEHADI, S. (2021): Opinion: A new era of Chinese investment to the EU and UK is under way. <https://www.investmentmonitor.ai/insights/a-new-era-of-chinese-investment-to-the-eu-and-uk-is-under-way> (letöltve: 2022.03.16.) (27) SIGNORELLI, A. (2022): The future of Chinese technology. <https://www.eni.com/en-IT/digital-transformation/ai-in-china.html> (letöltve: 2022.03.16.) (28) SOUZA, L. V. (2008): Foreign Direct Investment: Russia and the EU. <https://www.oecd.org/investment/investmentfordevelopment/40578459.pdf> (letöltve: 2022.04.10.) (29) TEXTOR, C. (2021): China's share of global gross domestic product (GDP) 2010-2026. <https://www.statista.com/statistics/270439/chinas->

share-of-global-gross-domestic-product-gdp/ (letöltve: 2022.03.16.) (30) THE ECONOMIST (2022): What China thinks of possible war in Ukraine. https://www.economist.com/china/2022/01/29/what-china-thinks-of-possible-war-in-ukraine?gclid=CjwKCAiA9aKQBhBREiwAyGP5IUmHuUlbKfF9_KMy2drqfxt-kXIBsOdqNtKqAbOfk9BFy--b3ZrguBoCkQEQA_VD_BwE&gclid=aw.ds (letöltve: 2022.03.16.) (31) TORIGIAN, J. (2022): China's balancing act on Russian invasion of Ukraine explained. <https://theconversation.com/chinas-balancing-act-on-russian-invasion-of-ukraine-explained-178750> (letöltve: 2022.03.16.) (32) TRAN, H. (2022): The global economy will suffer from Russia sanctions, but not for long. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/the-global-economy-will-suffer-from-russia-sanctions-but-not-for-long/> (letöltve: 2022.03.16.) (33) TRELIX (2022): Advanced Threat Research Report Jan 2022. <https://www.trellix.com/en-us/assets/docs/threat-reports/trellix-atr-report-jan-2022.pdf> (letöltve: 2022.03.16.) (34) UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT (UNCTAD) (2021): Technology and Innovation Report 2021; Catching technological waves, Innovation with equity. United Nations Publications, New York, UNCTAD/TIR/2020, ISBN: 978-92-1-113012-6. https://unctad.org/system/files/official-document/tir2020_en.pdf (letöltve: 2022.03.16.) (35) WALLA, K. (2022): What will China do if Russia escalates in Ukraine? <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/what-will-china-do-if-russia-escalates-in-ukraine/> (letöltve: 2022.03.16.) (36) WANG, K. (2022): China: Is it burdening poor countries with unsustainable debt? <https://www.bbc.com/news/59585507> (letöltve: 2022. 03. 16.) (37) WEINER CS. (2017): Orosz közvetlen tőkeberuházások az Európai Unióban – változás és állandóság, pp. 31-44. In: A kéretlen integráció; Aputyini Oroszország világgazdasági beilleszkedése 2000-2013. (Szerk. Deák András) Akadémiai Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 454 067 0. (38) WONG, T. (2022): China: What does it want from the Ukraine crisis with Russia? <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-60242549> (letöltve: 2022.03.16.)

SZERZŐ:

Csunyó Noémi

Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás MA szakos hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
csunyo.noemi97@gmail.com

A tanulmány a szerző „Az Oroszországgal és Kínával szemben fennálló globális politikai konfliktusok gazdasági vonatkozásai” című tudományos diákköri dolgozata alapján készült (konzulens: Dr. Kőmíves Péter Miklós), amely a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar 2022.04.27-én megrendezett Kari Tudományos Diákköri Konferenciáján a Nemzetközi és vállalati gazdaságtan tagozatban került bemutatásra.

